

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОВЕДЕННЯ ВЕБІНАРІВ НА ДИСТАНЦІЙНОМУ
ЕТАПІ НАВЧАННЯ**

Черкаси

2015

ББК 74.04(4Укр)р7

Л 50

Рекомендовано до друку Вченою радою ЧОПОПП.

Протокол № 1 від 27.01. 2015 року

АВТОР:

Ю.В. Лєснікова, завідувач відділу дистанційної освіти Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Чепурна Н.М., ректор Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, кандидат педагогічних наук, доцент;

Федоренко Т.А., методист лабораторії-центру ЗНО та моніторингу якості освіти Черкаського ОПОПП

Л 50 Лєснікова Ю.В. Навчально-методичний посібник. Організаційно-методичне забезпечення проведення вебінарів на дистанційному етапі навчання: посібник/ Ю.В. Лєснікова. – Черкаси: ОПОПП, 2015. – 24 с.

Запропоновані інформаційно-методичні матеріали створені на допомогу кураторам-тьюторам навчальних груп інститутів ППО, керівникам загальноосвітніх навчальних закладів, учителям ЗНЗ та представникам інших категорій педагогічних працівників, які підвищують кваліфікацію з використанням дистанційних технологій навчання.

© ЧОПОПП 2015.

ЗМІСТ

Анотація.....	4
Вступ.....	5
Теоретичні відомості щодо розвитку дистанційних технологій навчання.....	7
Методичні поради організаторам вебінарів.....	10
Практичні рекомендації учасникам інтернет-заходів на базі програмного засобу TeamViewer	14
Висновки.....	25
Список використаних джерел.....	26

АНОТАЦІЯ

У посібнику розглядаються актуальні проблеми впровадження у систему дистанційної освіти вебінарів, як сучасної форми інтерактивної комунікації на основі інтернет-технологій. Зазначені особливості методики проведення та організації вебінарів. Проведений аналіз існуючих програмних засобів з метою вибору доступного забезпечення для бюджетної установи. Обґрунтовано вибір **TeamViewer** як технологічної основи розбудови інтерактивного навчального середовища. Показано алгоритм налаштування **TeamViewer**. Зроблено висновок щодо перспективності використання зазначеного безкоштовного програмного забезпечення для інтеграції навчання і підвищення кваліфікації педагогічних працівників на засадах відкритої освіти.

ВСТУП

Реалії сьогодення – розвиток науково-технічного прогресу, а відтак і динамічний суспільний розвиток – вимагають суттєвих змін у системі освіти, зокрема в її значимій складовій – освіті дорослих.

Перспективною лінією оновлення освітньої системи стала розробка складових відкритої освіти з інтенсивним упровадженням інформаційно-комунікаційних технологій. Інформатизація освітнього простору розглядається сьогодні як важлива складова модернізації установ післядипломної педагогічної освіти. Основний напрям — формування та розвиток інформаційно-освітнього середовища. Організаційна, змістова, технологічна перебудова системи вдосконалення кваліфікації різних категорій педагогів, методистів, управлінців значною мірою забезпечується впровадженням ІКТ та цифрових освітніх ресурсів, що сприяють підвищенню її доступності, якості та ефективності. Таке навчання педагогічних кадрів передбачає:

- розвиток технічної та програмної бази установ післядипломної освіти;
- упровадження у навчальний процес дистанційних технологій;
- використання інтернет-ресурсів.

Такі телекомунікаційні форми, як відеоконференції, інтернет-круглі столи, вебінари оптимізують зміст навчання педагогів, модернізують методи та форми організації науково-методичної діяльності, індивідуалізують освітній процес.

Вебінар – це інноваційний метод навчання, який дозволяє в повній мірі відтворити умови спільної форми організації навчання, а саме семінарських, лекційних занять, використовуючи засоби аудіо-, відео-обміну даними та спільної роботи з різноманітними об'єктами, незважаючи на те, що його учасники можуть фізично знаходитися в різних місцях. В сучасних умовах саме вебінар є необхідно-достатньою умовою підвищення кваліфікації педагогічних працівників на етапі дистанційного навчання та у міжтестастійний період.

Сьогодні в освіті лише напрацьовується методика застосування вебінарів. Перехід на новий рівень навчальної діяльності вимагає від учасників навчального процесу додаткових зусиль щодо зростання рівня інформаційно-комунікаційної компетентності.

Вебінари дозволяють повернути до участі в обговоренні різних проблем досить широке коло бажаючих. Для всіх учасників навчального процесу вебінари дозволяють не лише бути в курсі розвитку проблем певної предметної галузі, але і самому висловлюватися з питань, що обговорюються, безпосередньо в процесі інформаційного спілкування знайти однодумців, зацікавлених колег в обміні інформаційними ресурсами.

Узагальнення практичного досвіду впровадження вебінарів, систематизація теоретичних знань, дослідження дидактичних можливостей вебінарів у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників є метою випускної роботи.

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ ЩОДО РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Одне із основних завдань сучасної вищої школи – запровадження інноваційних електронних технологій навчання, зокрема дистанційних, які б забезпечили надання повної, якісної, швидкої освіти для людини в найкоротший проміжок часу. Під електронним навчанням сьогодні розуміють використання Інтернет-технологій для створення, управління, забезпечення доступності та надійності, добору та використання освітнього контенту.

Для успішного дистанційного навчання важливим є знання всіх сучасних інструментів, які можна використовувати для передачі знань на відстані. Сьогодні багато інструментів навчання реалізуються за допомогою мережних сервісів обміну даними, а саме за допомогою мережі Інтернет. Розвиток технологій Веб 2.0

дозволив забезпечити простоту у спілкуванні та співпраці всіх учасників навчального процесу.

У перші роки після появи Інтернету терміном «веб-конференція» часто називали тему форуму або дошки оголошень. Пізніше термін набув значення *спілкування в режимі реального часу*.

В освітній галузі України поняття «вебінара» вперше з'явилося в 2007 році і відтоді організація онлайн-конференцій набуває все більшого поширення, а дистанційне навчання стає все більш популярним.

То що ж це таке – вебінар? **Вебінар** (від англ. *Webinar - Web Based Seminar*) – семінар, організований на основі інтернет-технологій, який проходить у віртуальному просторі в режимі реального часу з можливістю інтерактивної взаємодії керівника і навчальної аудиторії. Він об'єднує різні інструменти комунікації: текст, голосовий- і відеочати, так звані «білі дошки» для спільного створення зображень чи наочностей. Але найбільш цікавою для нас є можливість демонструвати в режимі реального часу комп'ютерні презентації, текстові документи, електронні таблиці і відео. Крім того, є можливість демонстрації робочого стола комп'ютера доповідача, запущені на ньому програми. Можна також комбінувати демонстрацію веб-сайтів із можливостями, які вони надають – наприклад, проведення опитувань і голосувань серед учасників, їх тестування (при цьому підрахунок результатів відбувається автоматично і учасники відразу бачать результат).

В сучасних умовах складної фінансової ситуації в Україні, саме така форма навчання або підвищення кваліфікації найбільш перспективна та виправдана. Проте, активне впровадження потребує відповідного методичного та технічного озброєння як учителів так і викладачів закладів післядипломної освіти.

У відкритому навчальному середовищі широко використовуються комп'ютерні навчальні програми різного призначення, здійснюється адресне постачання та обмін електронними інформаційними ресурсами, забезпечується

дистанційне спілкування учасників навчального процесу та організаторів освіти та ін.

У даний час основними робочими системами управління навчальними ресурсами в різних організаціях освіти є системи, побудовані на базі серверної технології. Типовий представник такої системи — Moodle — система управління курсами (електронне навчання), також відома як система управління навчанням або віртуальне навчальне середовище. Moodle є вільний (розповсюджується за ліцензією GNU GPL) веб-додаток, що надає можливість створювати сайти для онлайн навчання. Використання таких систем дозволяє розробити повноцінні ЕНМК на дистанційному й очному етапах навчання практично для будь-яких навчальних груп. Однак за всієї привабливості серверних систем управління навчальними ресурсами, практичне використання таких систем природно виявило їхні недоліки, які істотно ускладнюють роботу викладачів і учнів, ведуть до невиправданих (а іноді й непосильних для організаторів) матеріальних, трудових, часових і фінансових витрат.

Для проведення вебінарів достатньо звичайного браузера і доступу до інтернету. В світі працюють кілька відомих провайдерів, які надають послуги підтримки та проведення вебінарів (Webinar.tw, Firmbook.ru, Webinar.ru, V-Class.ru, Openmeetings.de, Vivavox.com, Comdi.com, Webter.ru, Webinary.biz). Всі вони дозволяють демонструвати документи і відео доповідачів, спілкуватися в чаті, розсилати запрошення e-mail і демонструвати учасникам робочий стіл (останнє, як правило, після установки додаткової безкоштовної програми).

Сегмент ринку програмних продуктів для проведення вебінарів бурхливо розвивається і все більше схиляється в бік розвитку Веб-додатків у формі Software as a service (SaaS) («Програмне забезпечення, як послуга») чи Software on Demand (SoD) («Програмне забезпечення за запитом») – модель продажу (надання у користування) програмного забезпечення, при якій постачальник розробляє веб-додаток і самостійно ним керує, надаючи можливість користувачам отримувати

доступ до даного програмного забезпечення через мережу Інтернет. Головна перевага моделі SaaS для користувача полягає у відсутності витрат, що пов'язані зі встановленням, оновленням і підтримкою відповідного програмного забезпечення.

В рамках моделі SaaS користувачі платять не за придбання та використання програмного забезпечення, а за його оренду (тобто використання відповідного сервісу через веб-інтерфейс). Таким чином, на відміну від класичної схеми застосування ліцензійного програмного забезпечення користувач, в нашому випадку навчальний заклад, несе лише періодичні витрати, і при цьому йому не потрібно інвестувати кошти на придбання програмного забезпечення і апаратної платформи для його розгортання, а потім забезпечувати його працездатність.

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ОРГАНІЗАТОРАМ ВЕБІНАРІВ

Вебінари - це технологія, яка сумісна з багатьма організаційними формами та методами навчання.

Спочатку варто визначити за допомогою якого технічного рішення їх реалізувати (інтегрована в IT-інфраструктуру закладу платформа або оренда віртуального класу на зовнішньому майданчику) і забезпечити його функціонування і доступність слухачам.

На ринку вебінарів в світі працюють кілька відомих провайдерів даної послуги. Вони відрізняються, насамперед, програмним забезпеченням чи платформою. Шукаючи оптимальний варіант, йдеться про такі критерії: безкоштовність та можливість залучити не менше 25 учасників.

1. Відеоконференції в соціальній мережі Google + (<https://plus.google.com/>)

Сервіс Google+ дозволяє безкоштовно проводити відео- конференцію максимально для 9 учасників. Є можливість спільно переглядати відео з YouTube, надавати учасникам доступ до екрану власного комп'ютера для демонстрації

презентації, зображень; всім разом можна створювати схеми, працювати над документами, таблицями або презентаціями.

2. Скайп (<http://www.skype.com>)

Загальновідома програма дозволяє вести безкоштовне спілкування по Інтернету між двома співрозмовниками.

У програми є багато інших можливостей: демонстрація екрану співрозмовників, запис відеосеансу. На жаль, безкоштовні телеконференції можливі з обмеженнями: лише на 1 місяць для 10 учасників, а потім від 3 до 5 учасників вартістю 6,95 євро в місяць.

3. Adobe Acrobat Connect (<https://www.adobe.com/main/en/home.html>)

Найкращий варіант, якби не вартість. Наприклад, базовий тарифний план для 5 користувачів – за ціною 14,99\$ в місяць. Сервіс від Adobe Acrobat включає не лише можливість проведення вебінарів, але є модуль для створення і керування курсами дистанційного навчання.

4. Webinar.ru (<http://webinar.ru/>)

Суттєве обмеження: можливість лише місячного тестування з обмеженням кількості учасників.

5. Віртуальний клас WebSoft (<http://v-class.ru>)

Одна з найпопулярніших платформ.

Але безкоштовні вебінари доступні лише для 4 осіб.

6. Comdi (<http://www.comdi.com/>)

Ця платформа часто використовується у блогах для організації прямих трансляцій з публічних подій.

На жаль, безкоштовний ознайомлювальний доступ лише на 14 днів.

7. Onwebinar (<http://onwebinar.ru/>)

Є багато цікавих і потрібних додатків, але головне – він інтуїтивно зрозумілий, зручний і безкоштовний. Хоча, доступ до ваших вебінарів буде доступний усім

бажаючим. Якщо ж є потреба в приватності – потрібно платити. Великий мінус – обмеження кількості учасників.

8. AnyMeeting (<http://www.anymeeting.com>)

Має великий набір функцій для безкоштовного сервісу: віртуальна конференц-кімната для 200 учасників, сервіс відправки запрошення і створення призначених для користувача форм реєстрації, продаж квитків з можливістю он-лайн оплати через кредитні карти або PayPal, можливість трансляції екрану, відео, проведення опитувань, ведення запису телеконференції. Великий мінус – незручна реєстрація для учасників помножена на англomовний інтерфейс - робить сервіс недоступним багатьом звичайним користувачам.

Найбільш зручним і легким у налаштуванні для звичайних користувачів є програмне забезпечення **TeamViewer**.

Програмне забезпечення TeamViewer безкоштовне для некомерційних користувачів!

Німецька компанія TeamViewer GmbH була заснована в 2005 році і цілком зосереджена на розвитку та поширенні високоякісних рішень для онлайн-співробітництва та комунікації. Швидкий старт і високі темпи зростання призвели до більше ніж 200 000 000 встановлень в понад 200 країнах по всьому світу. На даний момент програмне забезпечення доступне більше, ніж на 30 мовах.

Переваги TeamViewer коротко:

- Проводьте конференції за участю до 25 осіб
- Демонстрації за допомогою браузера
- Найвищі стандарти безпеки
- Навчальні сеанси – скоротіть витрати, проводячи навчання онлайн
- Групова робота – співпрацюйте онлайн над документами в реальному часі

Прийнявши рішення щодо програмного забезпечення вебінару, визначають вид заняття: лекційне чи семінарське. Відповідно обирають тему заняття,

формують **мету** та завдання вебінару. Слід розкрити основні пункти доповіді, питання обговорення та головну мету проведення вебінару, яка б дала змогу слухачам з'ясувати потребу їх участі у віртуальному семінарі та шляхів подальшого використання записаних відеоматеріалів.

Важливим моментом є добір **матеріалу**, який розглядатиметься на вебінарі. Не слід боятися використовувати багато тексту. Вимоги використання мінімуму текстових даних, перенесення акцентів на зображення, схеми та графіки більше підходять до «реальних» доповідей з використанням мультимедійних презентацій, де доповідач часто переносить увагу з екрану на себе. У вебінарах використання тексту є некритичним, тому можна збільшувати кількість символічних даних на слайдах.

Необхідна також методична підготовка доповідача та слухачів до семінару: викладач має поділити **зміст теми на конкретні питання**; заздалегідь описати рекомендації щодо підготовки всіх учасників до їх обговорення, розробити інструкції опрацювання основної та додаткової літератури; обрати форми самостійних повідомлень слухачів – доповідь, виступ; **підготовка презентації** тощо; залежно від мети проведення вебінару необхідно розробити показники його оцінювання та **форми проведення рефлексії**.

В залежності від матеріалу та навичок ведучого розраховують тривалість вебінару. Оптимальним вважається варіант у 60 хвилин. Плюс-мінус 15 хвилин. Сплановують час для вебінару так, щоб слухачам було зручно.

Наступний етап передбачає сповіщення потенційних слухачів про дату і час вебінару. Не можна інформувати слухачів за день до події. У залежності від аудиторії запрошення краще розсилати за один тиждень, з нагадуванням за 3 і 1 день до трансляції. Для деяких груп цей термін може бути збільшений до 3-4 тижнів. Тут діє таке правило - чим ближче ваші відносини з аудиторією - тим менше термін для сповіщення, і навпаки. Запрошення повинно містити тему заняття, дату і час, ключові питання для обговорення, місце проведення

(посилання) і т.п. Корисно розкрити головні пункти доповідей, імена доповідачів, і головний підсумок - чому відвідування даного вебінару необхідно для слухачів.

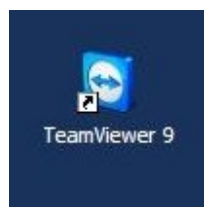
Не зайвим буде проведення тестового вебінару для перевірки звуку, можливості задавати питання і т.д. Часу це займе не багато, зате мінімізується ризик технічних «нашарувань» під час офіційного виступу.

Всі учасники повинні заздалегідь потурбуватися про наявність необхідного обладнання та відповідного каналу Інтернет зв'язку.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ УЧАСНИКАМ ІНТЕРНЕТ-ЗАХОДІВ НА БАЗІ ПРОГРАМНОГО ЗАСОБУ TEAMVIEWER

З метою запровадження вебінарів на дистанційному етапі навчання у Черкаському ОШОПП була розроблена інструкція встановлення програмного забезпечення TeamViewer для слухачів очно-дистанційних курсів:

1. Спочатку потрібно скачати програму TeamViewer з мережі Інтернет. Ця програма є у вільному доступі і не потребує в більшості випадків ліцензії для використання.
2. Запустити на виконання файл *TeamViewer_Setup_ru.exe* (для русифікованої версії додатку).
3. Після запуску програми відкриється вікно, в якому потрібно вибрати в розділі "Как вы хотите использовать TeamViewer ?" опцію "Личное/некоммерческое использование"
4. Потрібно зачекати зовсім небагато часу для встановлення програми.
5. Після завершення установки на Робочому столі вашого комп'ютера з'явиться такий ярлик

6. А потім автоматично запуститься програма.

Налаштовувати параметри в більшості випадків не потрібно.

Нагадаю, що в роботі вебінару беруть участь дві категорії учасників: ведучий (керівник, вчитель, методист, ...) і слухачі. **Створює конференцію вебінару** ведучий в такому порядку:

1. При першому запуску програми, потрібно зареєструватися в системі. Для цього необхідно вибрати вкладку **«Конференция»** і натиснути команду **«Зарегистрироваться»**.
2. У наступному вікні необхідно заповнити всі поля
3. Для створення власного вебінару необхідно натиснути команду **«Мои конференции»**
4. Відкриється список ваших вебінарів. Для створення нового натисніть на кнопку **«Новая конференция»**
5. У наступному вікні потрібно ввести назву вебінару та налаштувати потрібні параметри: **час проведення та, за потребою, пароль доступу**.
6. Для запуску потрібно вибрати його із списку і натиснути кнопку **«Пуск»**
7. Зверніть увагу на **номер ідентифікації вебінару**. Саме його необхідно буде розіслати учасникам, не забувши вказати дату і час проведення.
8. Налаштовувати систему не потрібно. Але, якщо виникне потреба, наприклад, записати хід вебінару у відеофайл, то до початку його запуску потрібно вибрати меню **«Дополнительно»**, а потім зайти в команду **«Опции»**
9. Після цього вибрати меню **«Конференция»**, а там – поставити **«галочку»** в **«Автоматическая запись конференции»**. Рекомендую заодно ознайомитися з іншими налаштуваннями.

Не потребує особливих умінь і **приєднання учасників до вебінару**:

1. Попередньо потрібно підключити комп'ютер до швидкісної мережі Інтернет.

2. Потім у вікні запущеної програми TeamViewer вибрати вкладку «Конференция»

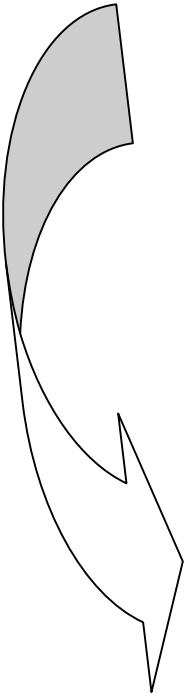
В полі «ID конференции» потрібно ввести номер, який надіслав керівник (він матиме формат, виду mXX-XXX-XXX), а в поле «Ваше имя» – своє справжнє прізвище та ім'я, щоб можна було спілкуватися за іменами. Рекомендуємо там записувати також і установу чи назву району/міста.

3. Бажано зазделегідь перевірити роботу програмного забезпечення. Для цього введіть ID конференції. Має з'явитися вікно з повідомленням: «Подождите, пока организатор не начнет конференцию»

4. Під час запуску програми у день проведення вебінару, у вас має з'явитися панель, яка зображена нижче. В ній потрібно виконати нескладні налаштування:

- вибрати піктограму «**Чат**», щоб мати можливість спілкуватися в мережі з допомогою текстових повідомлень;
- вибрати піктограму «**Голосовая связь по IP протоколу**», ввімкнути мікрофон та налаштувати силу звуку колонок/наушників. Як свідчить практика, підключати веб-камеру учасникам не бажано, оскільки зростає навантаження на канал зв'язку і при цьому значно погіршується якість зображення і особливо звуку.

Організатор вебінару має можливість записати заняття та поступово формувати банк проведених заходів з актуальних питань післядипломної освіти педагогічних працівників.

← → ↻ adc.ippro.com.ua/moodle/

Приложения. Добавьте на эту панель закладки, к которым хотите иметь быстрый доступ. Импортировать закладки...

Атестаційні дистанційні курси підвищення кваліфікації Черкаського ОПОП

КОНСУЛЬТАЦІ

- Кафедра освітнього менеджменту і педагогічних інновацій
- Кафедра психології
- Кафедра педагогії

Налаштування

- Головна сторінка
- Результати
- Результати параметри
- Користувачі
- Фільтри
- Резерв копія
- Відкрити меню
- Бачити логін
- Бачити логін

Мій профіль

Варування сайтом

Додати

Вебінар

- Скачати інструкцію
- Скачати TimeViewer

Методичні рекомендації

Доступні курси

- Курси підвищення кваліфікації заступачів ДНЗ
- Курси підвищення кваліфікації учителів географії
- Курси підвищення кваліфікації виконавців ГПД
- Курси підвищення кваліфікації директорів загальноосвітніх навчальних закладів
- Методисти РМК, ММК з дошкільного виховання та початкової освіти
- Методисти РМК, ММК з мов і літератур, суспільство знавства та історії
- Курси підвищення кваліфікації учителів фізики
- Курси підвищення кваліфікації шкільних бібліотечарів
- Курси підвищення кваліфікації учителів світової літератури
- Курси підвищення кваліфікації учителів української мови і літератури
- Курси підвищення кваліфікації учителів трудового навчання та технологій
- Курси підвищення кваліфікації виконавців-методистів ДНЗ
- Курси підвищення кваліфікації керівників гуртків, методистів та культорганізаторів позашкільних навчальних закладів
- Курси підвищення кваліфікації музичних керівників дошкільних навчальних закладів
- Курси підвищення кваліфікації учителів математики
- Курси підвищення кваліфікації педагогів-організаторів
- Курси підвищення кваліфікації резерву керівних кадрів
- Курси підвищення кваліфікації учителів хімії і

ВИСНОВКИ

Вебінар є перспективною формою організації процесу навчання, яка здатна забезпечити систему підвищення кваліфікації педагогічних працівників у закладах післядипломної освіти. Дистанційні технології та їх інноваційні інструменти безумовно будуть інтегруватися у навчальний процес та видозмінювати його, більш того, будуть активно впливати на зміст, методи та організаційні форми навчальної діяльності. Даний процес на сучасному етапі має свої особливості:

- переваги визначаються невисокою вартістю експлуатації, відсутністю географічних і часових обмежень, широкими можливостями використання мультимедіа, мобільністю, широким асортиментом засобів контролю, легкістю оновлення змісту та гнучкістю.

- стримувальні фактори характеризуються тривалістю первинної розробки, потребою в певному рівні інформаційних компетентностей, необхідністю сучасних технічних засобів, необхідністю зміни загальної культури в галузі освіти.

Проте, для конкурентоздатного фахівця будь-якої області необхідно вміти швидко орієнтуватися в інформаційному просторі, максимально використовуючи весь арсенал пропонованої медіапродукції за допомогою телекомунікаційних мереж, Інтернету, відео, преси й т.д.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бессарабов В.І. Універсальна система управління навчальними ресурсами науково-дослідного проекту відкритої освіти «Хмара» / В.І. Бессарабов // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2013. — Том 38, № 6. — С. 162—169. [Електронний ресурс].— Режим доступу до журн.: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/936#.Us0JMbQpHz8>.
2. Биков В.Ю. Електронна педагогіка та сучасні інструменти систем відкритої освіти / В. Ю. Биков, І. В. Мушка // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2009. — Т. 13. — № 5. [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/177#.Um1loxCkJYA>.
3. Кухаренко В. М., Сиротенко Н. Г. Методологічні засади дистанційної освіти // Вісник Академії дистанційної освіти - № 1. - К.: Вид-во «Міленіум», 2003. - С. 16-21.
4. Кухаренко В.М. Навчально-методичний комплекс підготовки викладача дистанційного навчання. Інформаційні технології і засоби навчання: Електронне фахове видання. - Вип. 3. - 2007. Режим доступу : <http://www.ime.edu-ua.net/em3/content/07kvmldo.htm>.
5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.cdo.com.ua/info/doc_ukr.htm \(1.04.13\)](http://www.cdo.com.ua/info/doc_ukr.htm (1.04.13)). – Назва з екрана.
6. Морзе Н.В., Ігнатенко О.В. Методичні особливості вебінарів, як інноваційної технології навчання // Інформаційні технології в освіті. Збірник наукових праць. - Херсон: Видавництво ХДУ. - 2010. - Вип. 5. - 202 с.
7. Самойленко О.М.. Використання вебінарів в освіті: методичне видання. – К.:УМО, 2011. – 70 с.

8. Що таке Вебінар? | Технології Веб 2.0. Точка доступу - <http://web2.in.ua/2010/01/18/scho-take-vebinar.html>
9. TeamViewer [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.teamviewer.com/uk/Index.aspx>

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПОП
Зам. № 1420 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1